Hyvinvointi- ja luontopalvelut matkailun osana

20.5.2020

Tämä kirjoitus on ensimmäinen osa (1/2) ***Hyvinvointia luonnosta – hanketoiminnalla hyvinvointia ja matkailua yhdistämässä*** *-artikkelikokonaisuudesta.*

SeAMKissa on tänä keväänä alkanut kansainvälinen Leader -hanke, Hyvinvointia luonnosta. Hanke on suunnattu nykyisille ja uusille hyvinvointimatkailusta ja Green Care -palveluiden ja tuotteiden tarjoamisesta kiinnostuneille Etelä-Pohjanmaan alueen toimijoille, erityisesti Kuudestaan ry:n, Liiverin ja Suupohjan Leader-alueilla.

Hankkeen aikana halutaan suunnata katse kansainvälisyyteen, mahdollistaa kansallinen ja kansainvälinen tiedonvaihto, kehittää olemassa olevia ja uusia hyvinvointimatkailu- ja Green Care -palveluja, löytää uusia kytköksiä palveluntarjoajien välille sekä demonstroida erilaisia hyvinvoinnin mittausvälineitä.

Luonnosta hyvinvointia

Green Care -termin suomenkielisiä vastineita ovat luontohoiva ja luontovoima -käsitteet. Luontohoiva -palvelun tuottajalta edellytetään sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta. Luontovoimapalvelu taas on terveyttä ja hyvinvointia edistävää ja ylläpitävää toimintaa, jota voidaan tuottaa ilman sosiaali- ja terveysalan koulutusta. (Matilainen ym. 2018.) Tässä hankkeessa Green Care -toiminta nähdään mahdollisena osana hyvinvointimatkailua. Green Care -toiminta perustuu suunnitelmalliseen luonto- tai eläinavusteiseen toimintaan. Siinä luontoa hyödynnetään tavoitteellisesti ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Luonnosta saatavien elämysten ja positiivisten kokemusten kirjo on laaja, eikä sen tarvitse rajautua pelkästään hoivaan. Terveyttä ja hyvinvointia edistävien luontovoimapalveluiden tarjoajina voi olla ammattilaisia eri sektoreilta. Etelä-Pohjanmaan alueella on oma Green Care –strategia, joka on päivitetty vuonna 2018.

Suomalaisten etääntymistä luonnosta sekä kaupungistumista, eli asutuksen muuttumista kaupunkivaltaiseksi, voidaan pitää nyt jo pidempään jatkuneina yhteiskunnallisina muutoksina (esim. Tyrväinen ym. 2007). WHO:n (2010) mukaan kaupungistumisen aiheuttamia haittoja ovat muun muassa saasteet ja muut ympäristöön ja veteen liittyvät uhat, infektiosairaudet, ei-tarttuvat sairaudet kuten sydän- ja verisuonitaudit, epäterveellisen ruoan helppo saatavuus sekä liikunnan vähäisyys. Toisaalta tieteellistä näyttöä luonnon myönteisestä vaikutuksesta ihmisen hyvinvointiin on jo olemassa, ja tutkimusten mukaan omakohtaiset luontokokemukset ja ympäristömuutosten näkeminen muun muassa auttavat ymmärtämään oman toiminnan ja laajemmin luonnonvarojen käytön syy-seuraussuhteita (www.luke.fi/blogi). Lisäksi esimerkiksi teknologian avulla voidaan tuoda luontoarvoja ihmisten ulottuville. Tämä luo uudenlaisia liiketoimintamalleja ja palveluja, joissa yhdistyvät luonto, moniaistinen palvelukokemus ja teknologia, ja hyödynnetään esimerkiksi kuuloaistia, paikkatietoa ja yhteisöllisyyttä. (Sitra) Sitran mukaan tarvitaankin Luonnonlukutaitoa, joka tarkoittaa kykyä lukea ja ymmärtää

luontoa. Luonnonlukutaitoa voidaan hyödyntää mm. liiketoiminnassa, ja taito auttaa ymmärtämään luonnon prosesseja ja hyvinvointivaikutuksia sekä yhdistämään niitä osaksi palvelukokonaisuuksia. Tämä taas mahdollistaa pitkäkestoisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisen ja edistämisen.

Luontomatkailu

Liisa Tyrväisen mukaan luontomatkailun avulla voidaan ylläpitää luontosuhdetta, ja vahva luontosuhde myötävaikuttaa osaltaan myös kestäviin kulutusvalintoihin (www.luke.fi/blogi). Luontomatkailu antaa mahdollisuuden esimerkiksi ohjattuihin retkiin. Ne voivat olla melontaa, pyöräilyä, kävelyä, marjastusta tai vaikkapa lintujen bongausretki. Vieraassa paikassa liikkuvalle ja vähän luonnossa oleskelleelle opastus voi olla hyvin tervetullut lisä. Samalla siihen voidaan kytkeä muita palveluja, kuten välinevuokrausta ja ruokailua. Matkailijat tarvitsevat lisäksi majoitusta ja välillä kuljetustakin. Samaan aikaan tulee kuitenkin myös huomioida luontomatkailun toteuttaminen kestävän matkailun periaatteiden mukaisesti eli mm. minimoidaan luonnon kuormitus (Kestävä luontomatkailu).

Green Care toiminta perustuu tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen, joten aivan sellaisenaan sitä voi olla hankala toteuttaa satunnaisen matkailijan kanssa. Toisaalta palvelut ovat usein luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan hyödyntää tavoitteellisen toiminnan lisäksi myös kertaluontoisina. Näin ollen palveluntuottaja voi laajentaa asiakaskuntaansa matkailijoihin ehkä hyvinkin vähäisellä palvelun uudelleen muotoilulla. Monipuolisen tarjonnan aikaan saamiseksi tarvitaan kuitenkin useampia palveluntuottajia. Uutena avauksena tämän hankkeen aikana pohditaan muun muassa metsäpalveluyrittäjien mahdollisuuksia ja halukkuutta tarjota, ehkä aivan uudenlaisiakin, palveluja matkailijoille. Metsäpalveluyrittäjillä on tyypillisesti hallussaan luonnossa liikkumisen taito ja hyvä luonnon tuntemus. SeAMKin lisäksi Suomen metsäkeskuksen Läntinen alue onkin toinen hankkeen osatoteuttaja Suomessa. Hankkeen kansainväliset kumppanit toimivat Maltan Gozossa sekä Irlannin Donegalissa.

Hyvinvointia luonnosta -hanke tarjoaa kolmen Etelä-Pohjanmaan Leader-alueen luonto- ja hyvinvointimatkailusta kiinnostuneille erinomaisen tilaisuuden verkostoitumiseen, uuden tiedon saamiseen ja kansainvälistymiseen. Metsäkeskuksen luo hankkeeseen vahvan linkin metsäpalveluyrittäjille, jotka ovat kiinnostuneita laajentamaan palvelutarjontaansa. Mukaan ovat tervetulleita jo olemassa olevien alle kymmenen henkilöä työllistävien yritysten lisäksi yrityksen perustamista harkitsevat.

Tanja Hautala
SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Salla Kettunen
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Lähteet:

Matilainen A., Aalto A., Jyllilä S., Haanpää P., Matikainen L., & Aho M., (2018). Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian 2015 – 2020 päivitys., In: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 139, Seinäjoen ammattikorkeakoulu. URN: ISBN:978-952-7109-96-0

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Kalevi Korpela, K. & Ylen, M. (2007) Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52Luontomatkailu, metsät ja hyvinvointi http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052.htm

WHO (2010). Bulletin of the World Health Organization (BLT). http://www.who.int/bulletin/volumes/88/4/10-010410/en/